

مروری بر وضعیت تراز پرداختها طی نه ماهه نخست ۱۳۹۹

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی های اقتصادی

تهیه کننده: مهسا رجبی نژاد

ناظر: عاطفه قاسمیان

واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

خرداد ۱۴۰۰

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

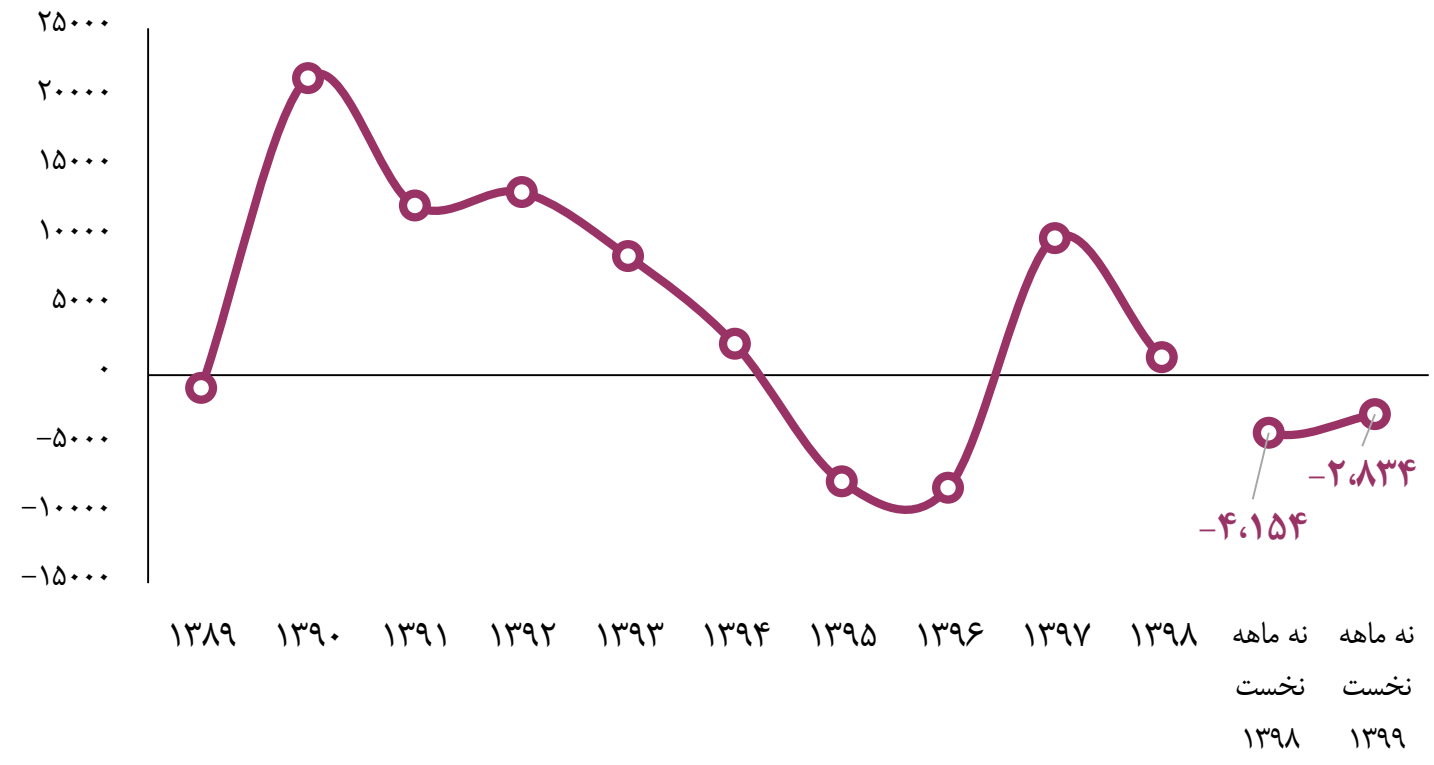
چکیده

موازنه ترازپرداخت‌های کشور طی نه ماهه نخست ۱۳۹۹ با بهبود ۳۲ درصدی نسبت به نه ماهه نخست ۱۳۹۸ مواجه شده و به حدود منفی ۲.۸ میلیارد دلار رسیده است. صادرات کالایی غیرنفتی ایران در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ برابر با ۱۹.۶ میلیارد دلار بوده که نسبت به مدت زمان مشابه سال گذشته حدود ۱۶ درصد کاهش یافته است. واردات کالایی ایران نیز در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ با کاهش ۱۲.۸ درصدی نسبت به نه ماهه نخست ۱۳۹۸ مواجه شده است. تراز تجاری کالایی غیرنفتی کشور نیز طی مدت مذکور همچنان دارای کسری بوده؛ اگرچه با بهبود ۸.۴ درصدی نسبت به مدت مشابه سال ۱۳۹۸ همراه شده است. گزارش حاضر به بررسی آخرین تغییرات تراز پرداخت‌ها با استفاده از آمار بانک مرکزی پرداخته است.

- ❖ موازنه کل پرداختها
- ❖ حساب کالا؛ تراز غیر نفتی کشور
- ❖ حساب کالا؛ تراز نفتی کشور
- ❖ حساب کالا
- ❖ حساب خدمات
- ❖ حساب سرمایه
- ❖ پوشش نیاز ارزی حساب جاری
- ❖ بدهی‌های خارجی

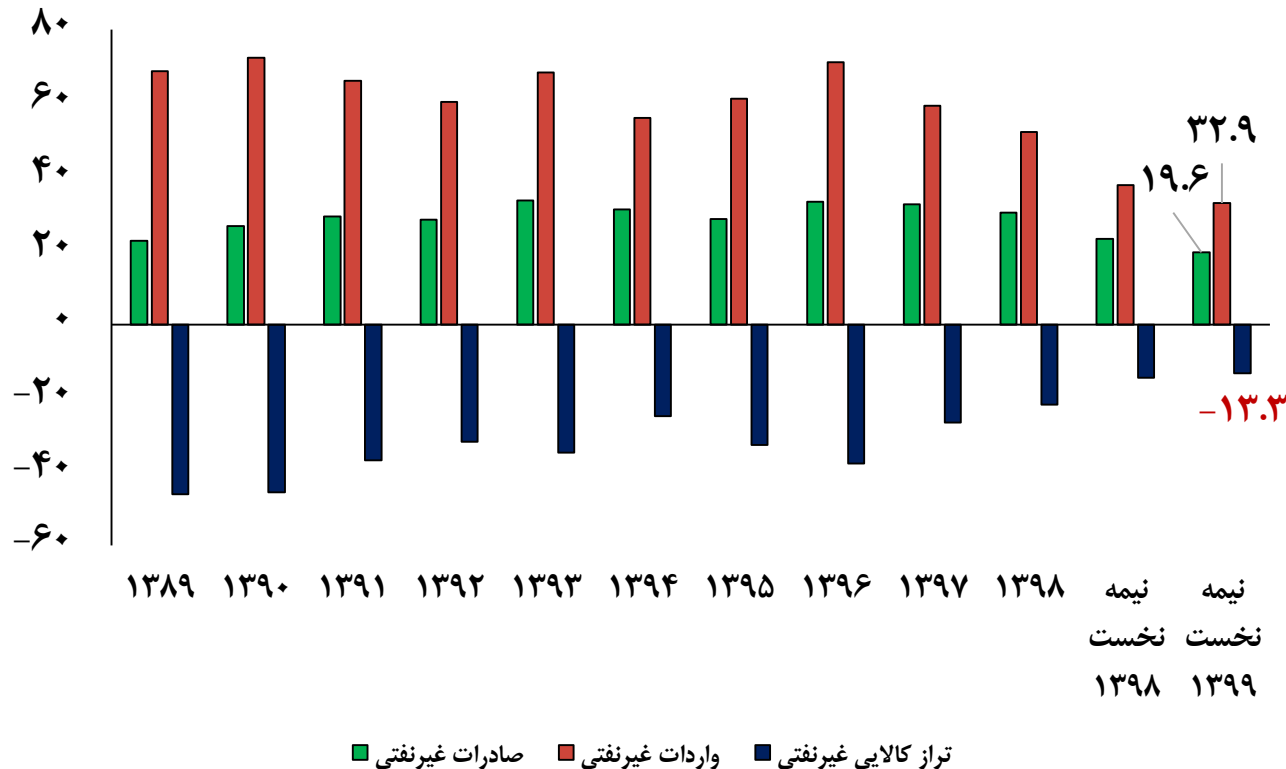
همانطور که از نمودار ۱ مشخص است، در سال ۱۳۹۸ موازنه تراز پرداختها روند نزولی را در پیش گرفته که دلیل اصلی آن تشدید تحریمها در این سال بوده است. در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ با وجود اینکه موازنه تراز پرداختها نسبت به ۹ ماهه نخست ۱۳۹۸ بهبود یافته، ولی همچنان این رقم منفی بوده و به حدود منفی ۲.۸ میلیارد دلار رسیده است. این رقم نسبت به مدت زمان مشابه سال ۱۳۹۸، حدود ۳۲ درصد بهبود یافته است.

نمودار ۱- موازنه کل پرداختها، میلیون دلار

حساب کالا؛ تراز غیر نفتی کشور

نمودار ۲- تراز کالایی غیر نفتی ایران - میلیارد دلار

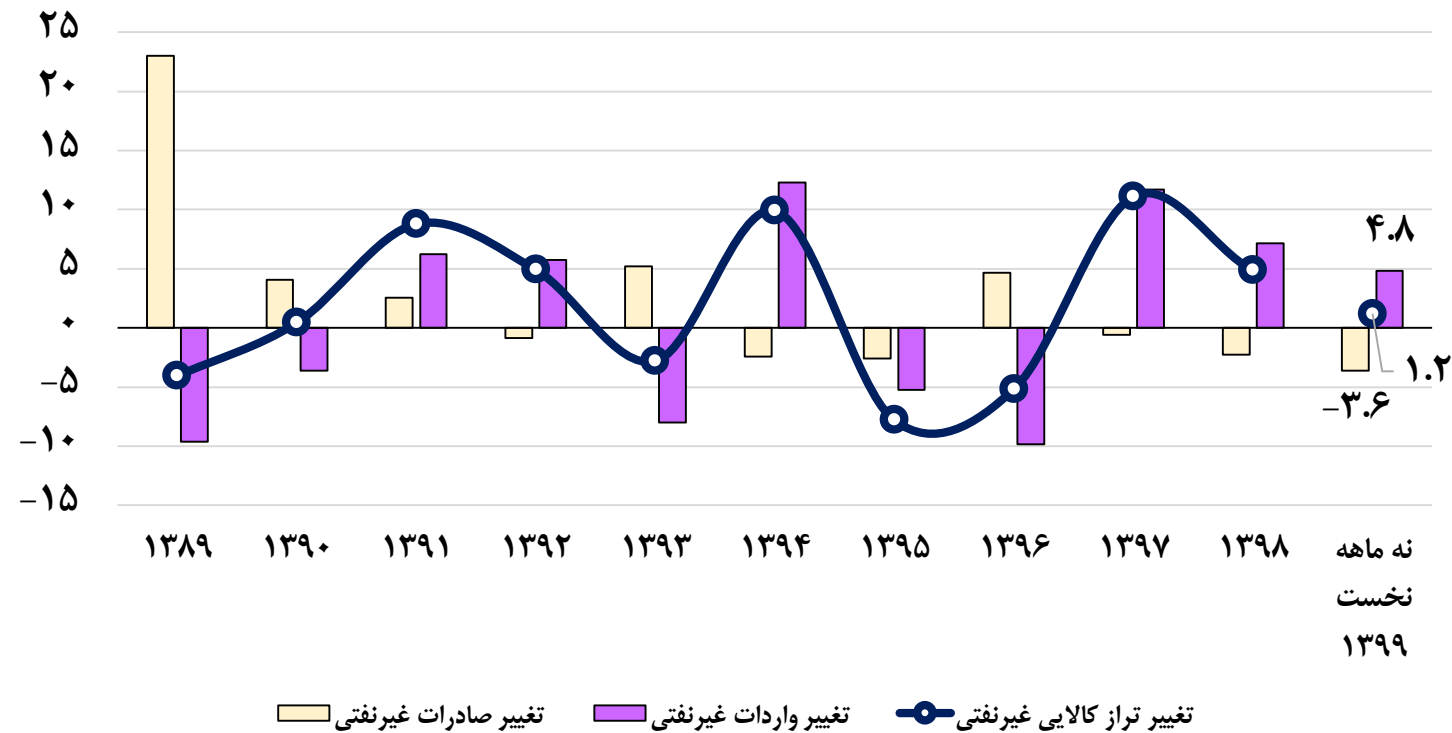

صادرات کالای غیر نفتی طی نه ماهه نخست ۱۳۹۹ به رقم ۱۹.۶ میلیارد دلار رسیده که نسبت به نه ماهه نخست سال ۱۳۹۸ کاهش حدود ۱۶ درصدی را تجربه کرده است. واردات کالایی نیز در مدت مذکور ۱۲.۸ درصد کاهش یافته و به حدود ۳۳ میلیارد دلار رسیده است. بدین ترتیب، تراز کالایی غیر نفتی ایران در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ معادل منفی ۱۳.۳ میلیارد دلار شده که نسبت به نه ماهه نخست سال ۱۳۹۸ حدود ۱.۲ میلیارد دلار (معادل ۸.۴ درصد) بهبود یافته است.

منبع داده‌ها: بانک مرکزی ج.ا.ا.

حساب کالا؛ تراز غیر نفتی کشور

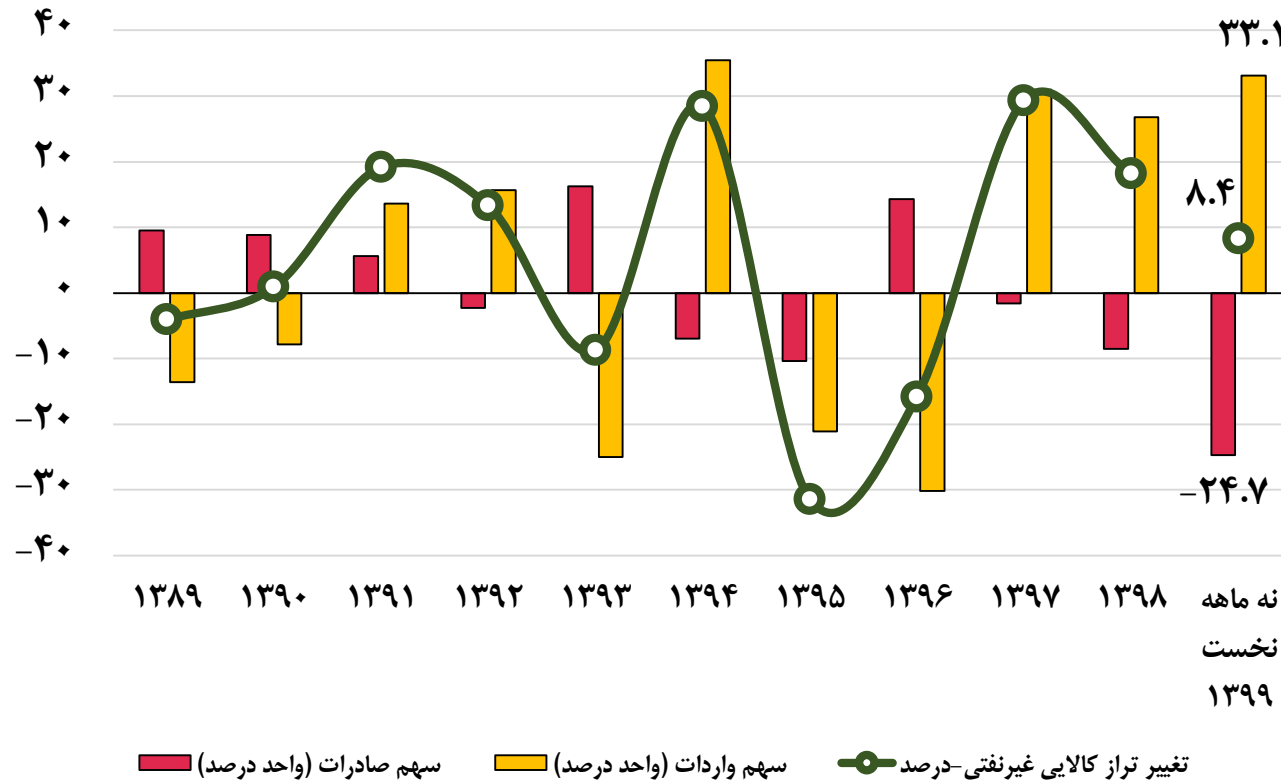
نمودار ۳- ترکیب تغییرات تراز تجاری کالایی غیر نفتی بر حسب تغییرات واردات و صادرات نسبت به مدت مشابه سال قبل، میلیارد دلار

طی نه ماهه نخست ۱۳۹۹ دلیل اصلی افزایش ۱.۲ میلیارد دلاری تراز کالایی غیر نفتی کشور، کاهش ۴.۸ میلیارد دلاری واردات بوده و به عبارتی عامل مسلط در بهبود تراز غیر نفتی کاهش واردات و نه افزایش صادرات غیر نفتی بوده است.

حساب کالا؛ تراز غیر نفتی کشور

نمودار ۴- درصد تغییر تراز تجاری کالای غیر نفتی

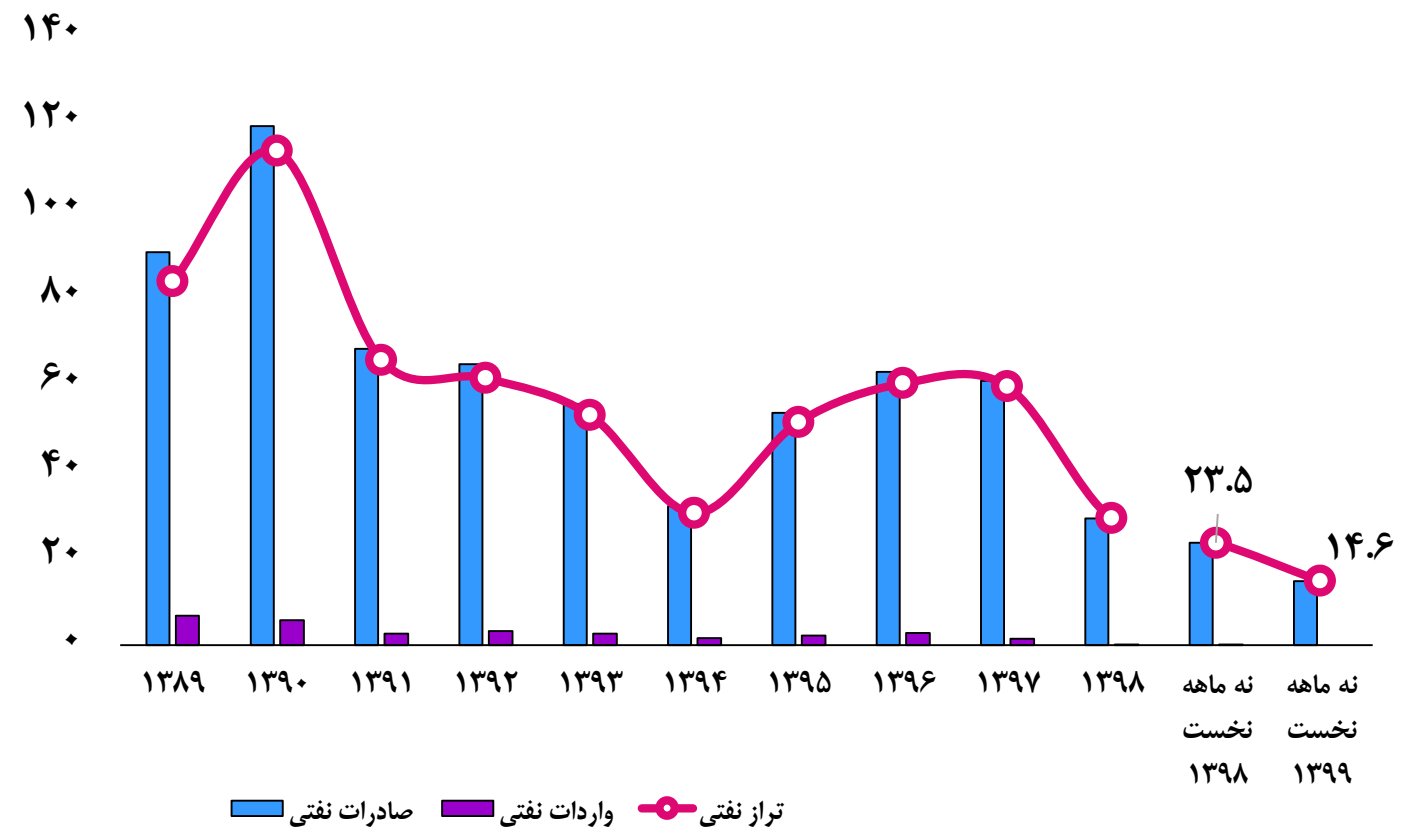

با توجه به نمودار ۴، از ابتدای سال ۱۳۹۸ نرخ رشد تراز کالایی غیر نفتی کاسته شده و در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ به ۸.۴ درصد نسبت به نه ماهه نخست ۱۳۹۸ رسیده است. حدود ۳۳ واحد درصد از افزایش ۸.۴ درصدی تراز کالایی غیر نفتی طی مدت مزبور ناشی از کاهش واردات کالا بوده و حدود منفی ۲۵ واحد درصد آن هم از محل کاهش صادرات بوده است.

منبع داده‌ها: بانک مرکزی ج.ا.ا.

نمودار ۵- تراز نفتی ایران، میلیارد دلار

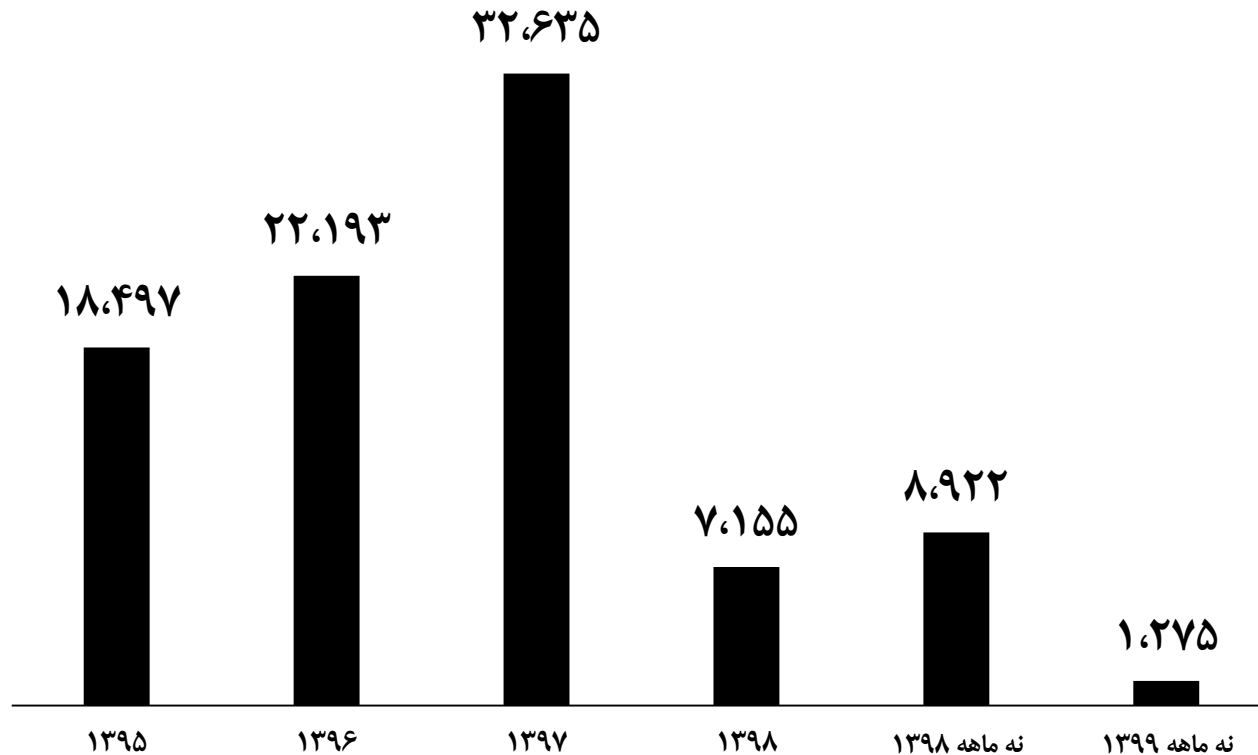

تراز تجاری نفتی ایران طی سال‌های گذشته، همواره مثبت بوده و در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ به ۱۴.۶ میلیارد دلار رسیده است. روند نزولی صادرات کالایی نفتی ایران که از سال ۱۳۹۷ آغاز شده بود همچنان ادامه یافته و در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ با کاهش حدود ۳۸ درصدی نسبت به نه ماهه نخست ۱۳۹۸ به ۱۴.۶ میلیارد دلار رسیده است.

منبع داده‌ها: بانک مرکزی ج.ا.ا.

صادرات نفتی مربوط به ارزش نفت خام، فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (تعرفه‌های ۲۷۰۹، ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) صادر شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران، شرکت‌های پتروشیمی و سایرین (گمرکی و غیر گمرکی) است. واردات نفتی مربوط به ارزش فرآورده‌های نفتی، گاز طبیعی، مایعات و میعانات گازی (تعرفه‌های ۲۷۱۰ و ۲۷۱۱) وارد شده توسط شرکت‌های ملی نفت ایران، ملی گاز ایران، ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و سایرین (گمرکی و غیر گمرکی) است.

نمودار ۶- حساب کالا - میلیون دلار

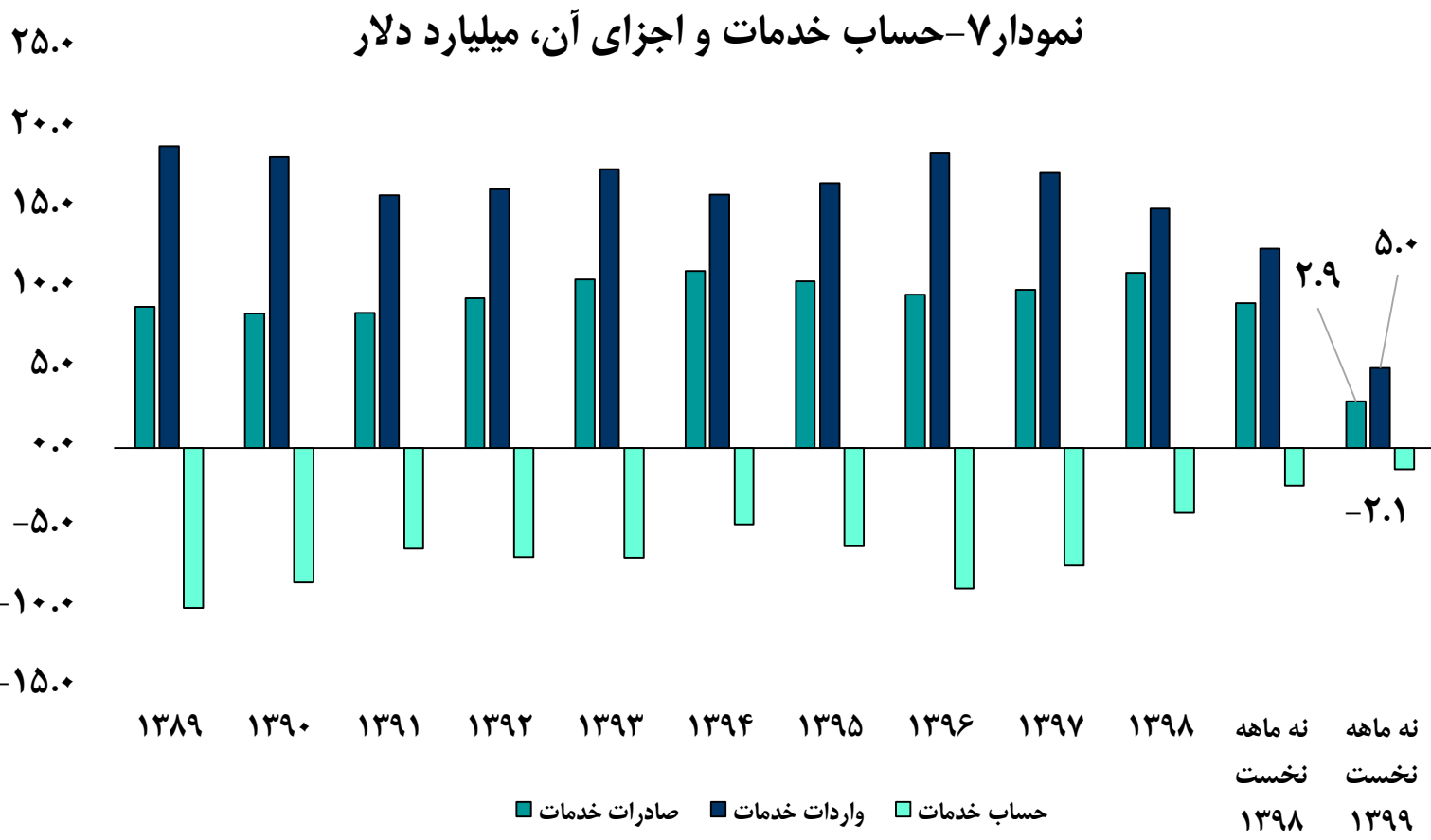

منبع داده‌ها: بانک مرکزی ج.ا.

با تشدید تحریم‌ها و افت صادرات نفت، حساب خالص کالایی کشور در سال ۱۳۹۸ افت شدیدی کرد و به حدود ۷.۲ میلیارد دلار رسید.

طی نه ماهه ۱۳۹۸، حساب کالا حدود ۸.۹ میلیارد دلار بود که در ۹ ماهه ۱۳۹۹ با افت ۸۶ درصدی به ۱.۳ میلیارد دلار نزدیک شد.

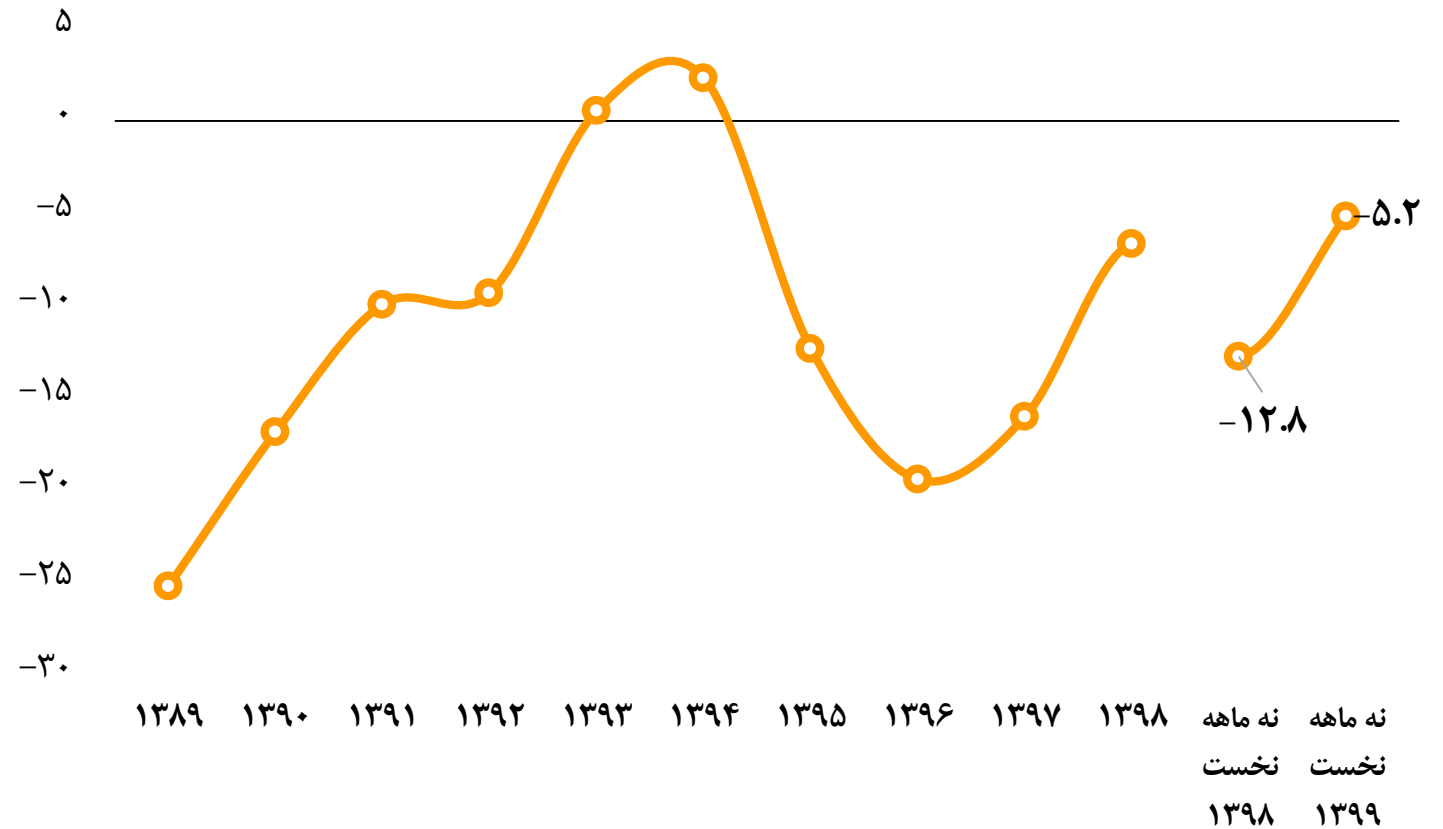
همان‌طور که در بخش تراز نفتی و غیرنفتی کالایی اشاره شد، عامل مهم در تنزل حساب کالا، افت شدید صادرات نفتی و همچنین کاهش صادرات غیرنفتی در بازه زمانی مزبور بوده است.

با توجه به نمودار ۷، همواره طی ۱۰ سال گذشته حساب خدمات با کسری مواجه بوده است. بهبود کسری حساب خدمات که از ابتدای سال ۱۳۹۷ آغاز شده بود همچنان ادامه یافته و در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ به منفی ۲.۱ میلیارد دلار رسیده است. این رقم نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۳۹ درصد بهبود یافته است. در نه ماهه نخست ۱۳۹۹ ایران ۲.۹ میلیارد دلار صادرات خدمات و ۵ میلیارد دلار واردات خدمات داشته که نسبت به مدت مشابه سال قبل، به ترتیب حدود ۶۸ درصد و ۶۰ درصد کاهش داشته است. علت افت کسری تراز خدمات، کاهش بیشتر واردات در مقایسه با افت صادرات خدمات است.

منبع داده‌ها: بانک مرکزی ج.ا.ا.

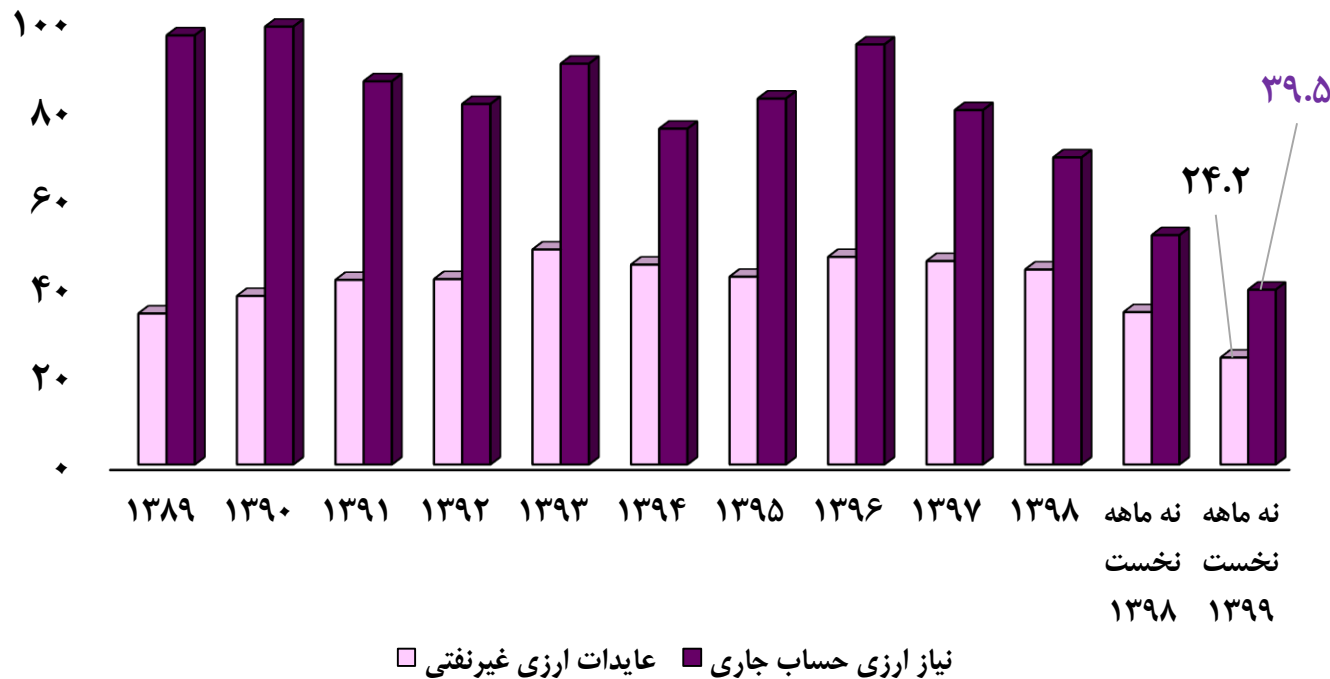
نمودار ۸- خالص حساب سرمایه، میلیارد دلار

از ابتدای سال ۱۳۹۵ خالص حساب سرمایه همواره منفی بوده اما از سال ۱۳۹۷ تا نه ماهه نخست ۱۳۹۹ روند رو به بهبودی را طی کرده و به منفی ۵.۲ میلیارد دلار رسیده است. این مقدار نسبت به نه ماهه نخست ۱۳۹۸ حدود ۶۰ درصد بهبود یافته است.

پوشش نیاز ارزی حساب جاری

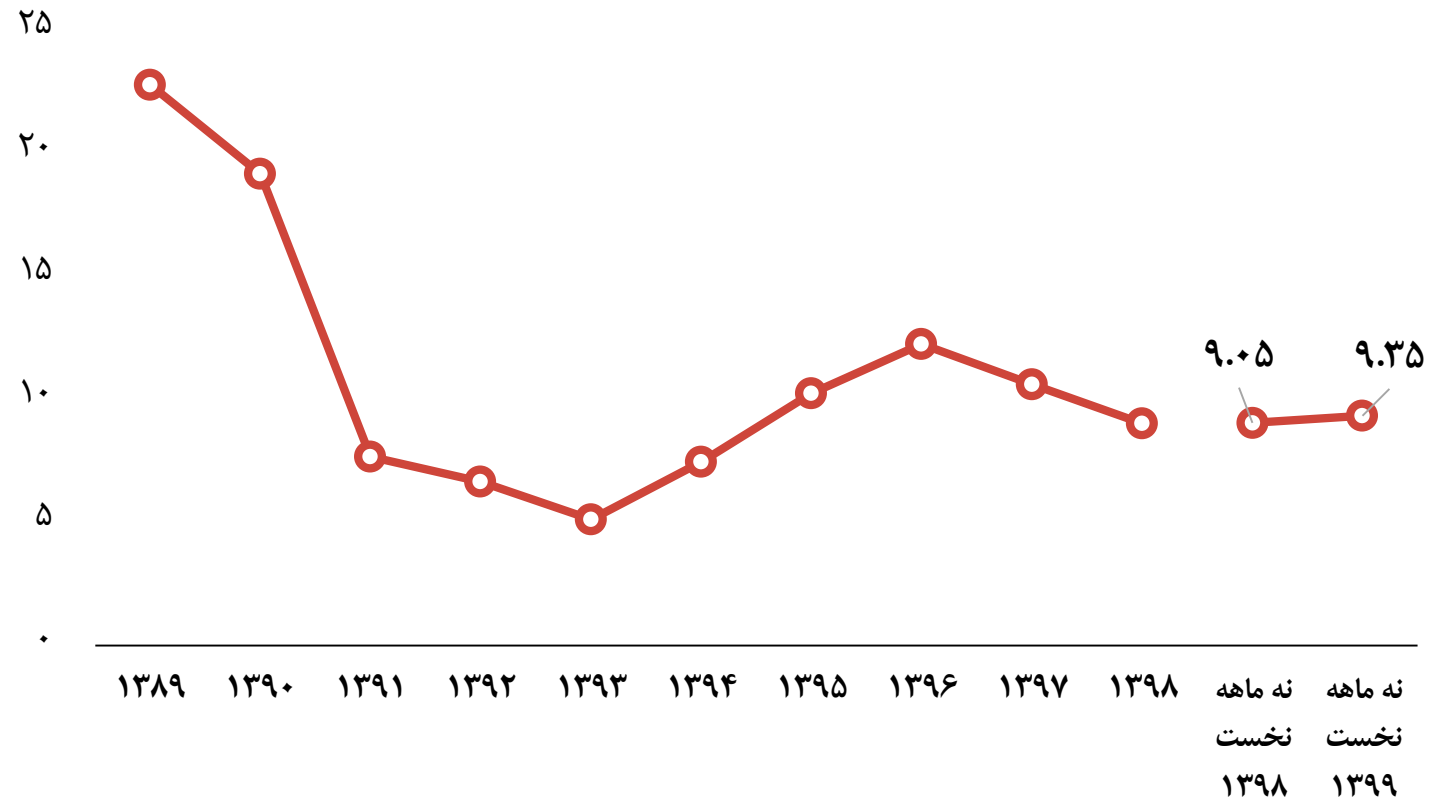
نمودار ۹- عایدات ارزی غیرنفتی و نیاز ارزی حساب جاری (میلیارد دلار)

طی نه ماهه نخست ۱۳۹۹، عایدات ارزی غیرنفتی، حدود ۲۴.۲ میلیارد دلار بوده که نسبت به نه ماهه نخست سال ۱۳۹۸، کاهش ۳۰ درصدی را تجربه کرده است. در مدت زمان مذکور نیاز ارزی حساب جاری هم معادل ۳۹.۵ میلیارد دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل با افت حدود ۲۴ درصدی همراه بوده است. در نه ماهه نخست ۱۳۹۹، عامل اصلی کاهش نیاز ارزی حساب جاری، کاهش واردات خدمات با مشارکت منفی ۱۴.۴ واحد درصدی، بوده است.

روند عایدات ارزی و نیاز ارزی کشور نشان می‌دهد که عایدات ارزی غیرنفتی کشور پاسخگوی نیاز ارزی حساب جاری آن نیست.

نمودار ۱۰ - بدهی‌های خارجی کشور - میلیارد دلار

طی نه ماهه نخست ۱۳۹۹ مجموع بدهی‌های خارجی ایران معادل ۹.۳ میلیارد دلار بوده که نسبت به نه ماهه نخست ۱۳۹۸ حدود ۳.۳ درصد افزایش داشته است.